

Nuläge och utmaningar i elevhälsan

Innehåll

Bakgrund	2
Situationen i elevhälsan	2
Syfte och frågeställningar.....	2
Målgrupp	3
Fakta om elevhälsan	3
Skollagens krav	3
Elevhälsosatsning	3
Metod	4
Resultat	6
Kommunernas organisation av elevhälsan	6
Vakanser	10
Kommunernas stöd till skolornas arbete med elevhälsan.....	12
Utmaningar inom elevhälsan.....	13
Statligt stöd till elevhälsan	15
Sammanfattande slutsatser	17

Bakgrund

Situationen i elevhälsan

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) får ibland frågor om elevhälsan, till exempel om vad vi tänker om elevhälsans omfattning och specifika yrkesgruppers antal på skolor/i kommuner.

SKL har statistik när det gäller de olika yrkesgrupperna inom elevhälsan i kommungrupper och i grund- respektive gymnasieskola, men bilden av hur elevhälsan fungerar ur ett arbetsgivarperspektiv har saknats.

I små kommuner, glesbygd eller i vissa kommundelar och kommuner som ligger långt från utbildningsorter eller större kommuner kan det vara svårt att rekrytera de yrkesgrupper som skollagen kräver.

Vi har haft kännedom om att det kan vara svårt att rekrytera vissa av elevhälsans yrkesgrupper i en del kommuner och att det kan finnas långvariga vakanser. Men vi har inte haft kunskap om hur utbrett detta problem är. Vi har inte heller vetat hur kommunerna hanterar situationen mer än att de i en del fall köper in tjänstetimmor.

För kommunen som skolhuvudman är det angeläget att säkerställa likvärdigheten mellan skolor och ett led i detta är att se till att elevhälsoarbetet fungerar bra på alla skolor. Kommunerna kan på olika sätt stödja skolorna.

Ett par frågor som ofta uppmärksammas med anknytning till elevhälsan är psykisk ohälsa bland barn och ungdomar samt elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd. Vi har önskat få veta i vilken utsträckning kommunerna upplever att detta är stora utmaningar på skolorna eller om det finns andra sakfrågor som är mer påtagliga inom elevhälsan.

För att få veta vad förvaltningsnivån i kommunerna har för bild av personalsituationen inom elevhälsan, stöd till skolornas elevhälsoarbete, kvaliteten och aktuella utmaningar valde SKL att göra en enkätundersökning till samtliga kommuner.

Syfte och frågeställningar

Mot bakgrund av ovanstående var syftet med undersökningen att:

”Fånga kommunernas bild av personalförsörjningsläget, stöd till skolornas elevhälsoarbete, kvalitet och aktuella utmaningar inom grundskolans elevhälsa.”

Detta gjordes utifrån följande övergripande frågeställningar:

1. Hur ser rekryteringsbehovet ut?
2. Hur löser kommunerna eventuella vakanser?
3. Hur stödjer kommunerna skolornas elevhälsoarbete?
4. Hur ser kommunerna på elevhälsans kvalitet?
5. Vilka behov och utmaningar har elevhälsan i kommunerna?

Målgrupp

Enkätundersökningen vände sig till ansvarig för grundskolans elevhälsa på förvaltningsnivå. Ibland finns en elevhälsochef och ibland är det förvaltningschefen, en verksamhetschef eller någon annan på förvaltningen. Det beror på kommunens storlek och hur elevhälsan är organiserad, det vill säga i vilken grad elevhälsans organisation är centralt eller lokalt organiserad.

Med anledning av att inte alla kommuner har någon gymnasieskola valde vi att enbart ställa frågor om grundskolans elevhälsa. Frågorna gäller bara kommunala grundskolor.

Fakta om elevhälsan

Skollagens krav

”Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot målen ska stödjas.

För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.” (2 kap 25 § skollagen)

Det finns inte reglerat vilken yrkesgrupp som ska tillhandahålla de specialpedagogiska insatserna, men de ges vanligen av specialpedagoger eller speciallärare.

Elevhälsosatsning

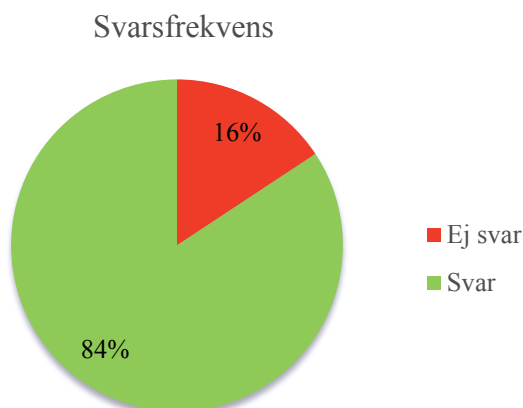
Skolverket fick 2011 i regleringsbrevet i uppdrag att genomföra en elevhälsosatsning under åren 2012-2015.

Den största delen av medlen har använts till ett riktat statsbidrag för personalförstärkning (625 miljoner kronor) inom de yrkesgrupper som är reglerade i skollagen och lärare med specialpedagogisk kompetens. Kommuner och fristående skolhuvudmän har kunnat ansöka om det riktade statsbidraget.

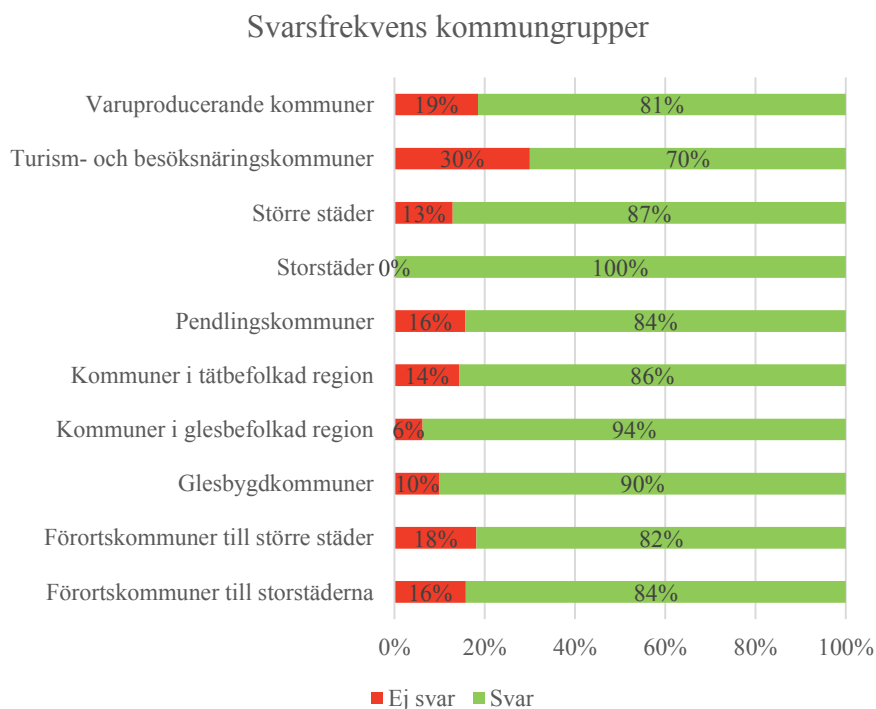
Övriga delar i elevhälsosatsningen har handlat om utbildningsinsatser, stödmaterial för övergångar mellan skolor och skolformer samt att föreslå en modell för uppföljning av kvalitet och tillgång till elevhälsa.

Metod

Undersökningen gjordes genom en webbenkät till 289 kommuner samt stadsdelarna i Göteborg. Detta innebär att enkäten skickades ut till 299 respondenter. Av dessa svarade 252 kommuner och stadsdelar vilket ger en svarsfrekvens på 84 procent. Av dem var det nio av tio stadsdelar som svarade på enkäten och 243 av 289 kommuner.

Av de 16 procent som inte svarade på undersökningen är bortfallet relativt jämnt fördelat mellan kommungrupperna. Utöver en stadsdel i Göteborg svarade samtliga storstäder och 94 procent av kommunerna i glesbefolkad region på enkäten. I turism- och besöksnäringkommunerna var bortfallet störst, 30 procent.

Enkäten skickades ut den tredje mars 2015 och avslutades den åttonde april. Ett pilotutskick gick ut till tre kommuner med olika organisation av elevhälsan. Utifrån deras synpunkter och kommentarer reviderades enkäten något. Utöver ett första utskick gick det ut två påminnelser.

Kommunerna tillfrågades även vad de ansåg om enkäten och 91 procent anser att den ger en rättvisande bild av kommunens verksamhet, i detta fall elevhälsan och 94 procent tycker att frågorna är mycket eller ganska lätta att besvara. Detta speglas även i det låga partiella bortfallet samt den höga svarsfrekvensen. Undersökningen anses sammanfattningsvis hålla en god kvalitet.

För ett par av frågorna, framförallt de frågor där det finns spridda svar mellan kommunerna, har skillnaden mellan större och mindre kommuner undersökts. Större kommuner är kommuner med 20 000 eller fler invånare medan mindre är de med färre än 20 000 invånare.

Nedanstående tabeller visar hur fördelningen ser ut mellan större och mindre kommuner som fick enkäten.

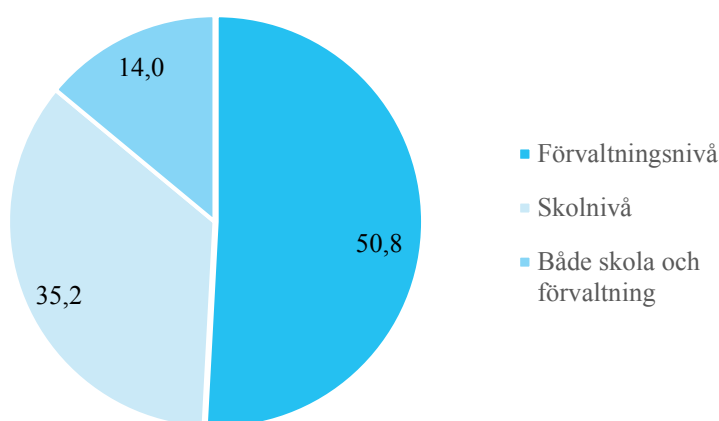
Respondenter	Definition	Antal	Andel
Större kommuner (inkl. stadsdelar)	20 000 och fler	128	43%
Mindre kommuner	Färre än 20 000	171	57%
	Total	299	100%

Resultat

Kommunernas organisation av elevhälsan

Kommunerna blev tillfrågade om var de flesta yrkesgrupperna inom elevhälsan är anställda. I hälften av kommunerna är de flesta yrkesgrupperna anställda på förvaltningsnivå. Något fler än en tredjedel av kommunerna har de flesta yrkesgrupperna anställda på skolnivå. Resterande svarar att yrkesgrupperna till lika stora delar är anställda på både skolor och förvaltning.

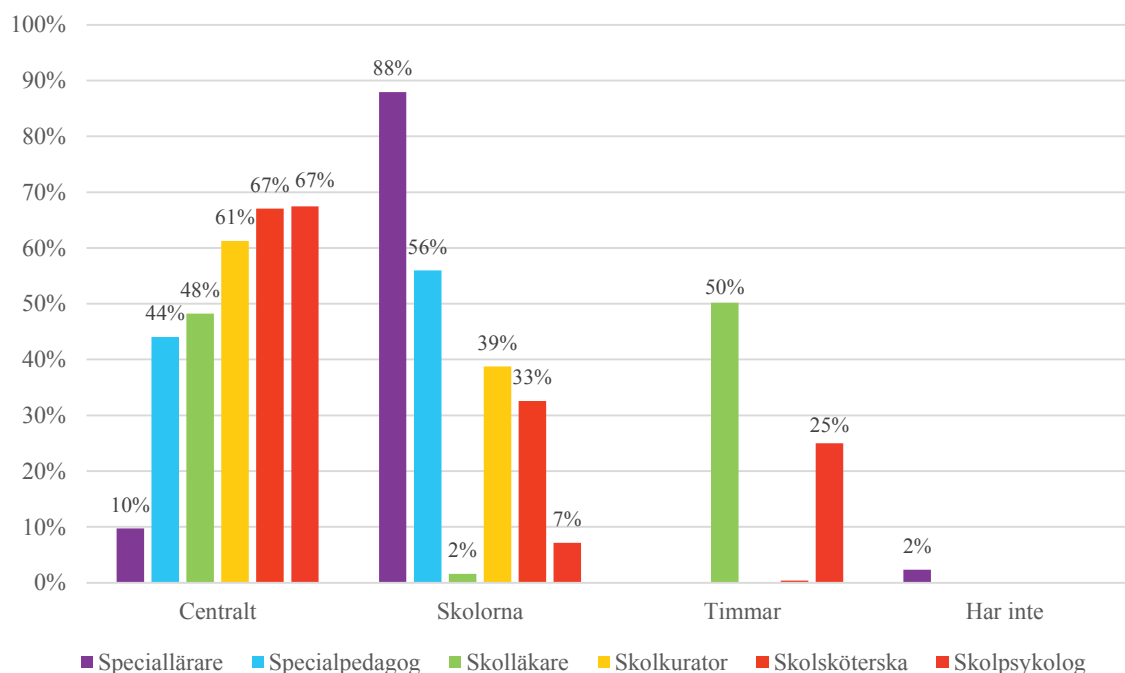
Hur elevhälsan är organiserad

Även om det vanligaste är att de flesta yrkesgrupperna inom elevhälsan antingen är anställda på förvaltningsnivå eller skolnivå kan det variera mellan olika yrkesgrupper. Därför tillfrågades kommunerna om hur det såg ut för olika yrkesgrupper. Skolpsykologer, skolsköterskor och skolkuratorer är hos över 60 procent av kommunerna anställda centralt på förvaltningen. För specialpedagoger är det ungefär hälften av kommunerna som har anställningar på central nivå och något över hälften på skolnivå. Speciallärare har i en klar majoritet, 88 procent av kommunerna, anställning på skolor.

Två grupper som utmärker sig är skolläkare och skolpsykologer, som kommunerna i betydligt högre utsträckning, än av andra yrkesgrupper, köper tjänstetimmor av. Hälften av kommunerna svarar att de köper tjänstetimmor av skolläkare och en fjärdedel av kommunerna gör även detta av skolpsykologer. Det är fler mindre kommuner, under 20 000 invånare, som köper tjänstetimmor av läkare och skolpsykologer i jämförelse med de större. Av de kommuner som tar in skolläkare per timme är 72 procent mindre kommuner och för skolpsykologer är nio av tio mindre kommuner. I princip förekommer alla yrkesgrupper i samtliga kommuner, bara två procent av kommunerna svarar att de inte har några speciallärare. Om de inte har speciallärare anställda har de i regel specialpedagoger anställda.

Var yrkesgrupper är anställda

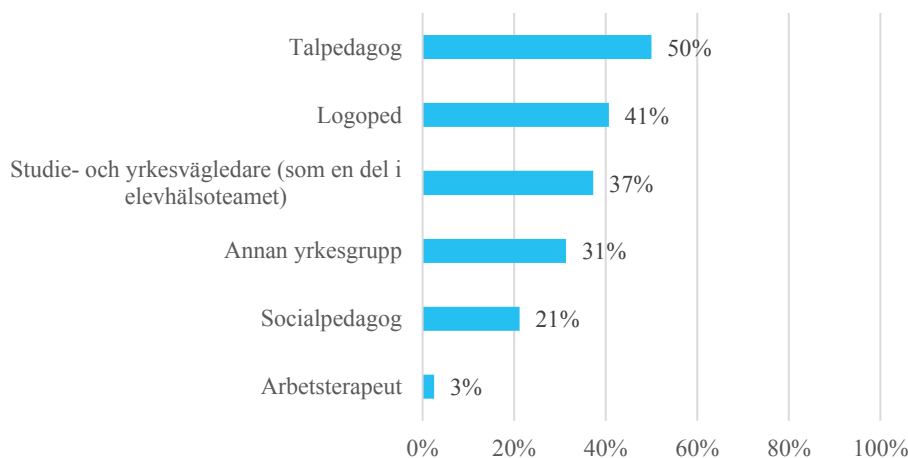

Bland kommunerna har hälften ytterligare yrkesgrupper anställda inom elevhälsan utöver de som skollagen kräver. Även här är det skillnad mellan större, över 20 000 invånare, och mindre kommuner. Av de större kommunerna är det 64 procent som har fler yrkesgrupper anställda, medan motsvarande för de mindre kommunerna är 36 procent.

Den yrkesgrupp som de flesta av dessa kommuner har anställda är talpedagoger (50 procent), logopedier (41 procent) samt studie- och yrkesvägledare som en del av elevhälsoteamet (37 procent). Utöver detta har 21 procent av dessa kommuner socialpedagoger anställda och 3 procent har arbetsterapeuter. Bland kommunerna med fler yrkesgrupper anställda svarar 31 procent att de även har andra yrkesgrupper än de som nämns i frågan. Övriga yrkesgrupper som ingår i elevhälsan är bland annat: *pedagoger, konsulter och experter som är specialiserade på hörsel, syn och tal, neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, genus, matematik, värdegrund och likabehandling, beteendevetare, socionomer, familjeterapeuter, informations-, kommunikations- och teknik (IKT)-pedagoger, ungdoms- och elevcoacher samt miljösamordnare.*

Yrkesgrupper utöver skollagens krav

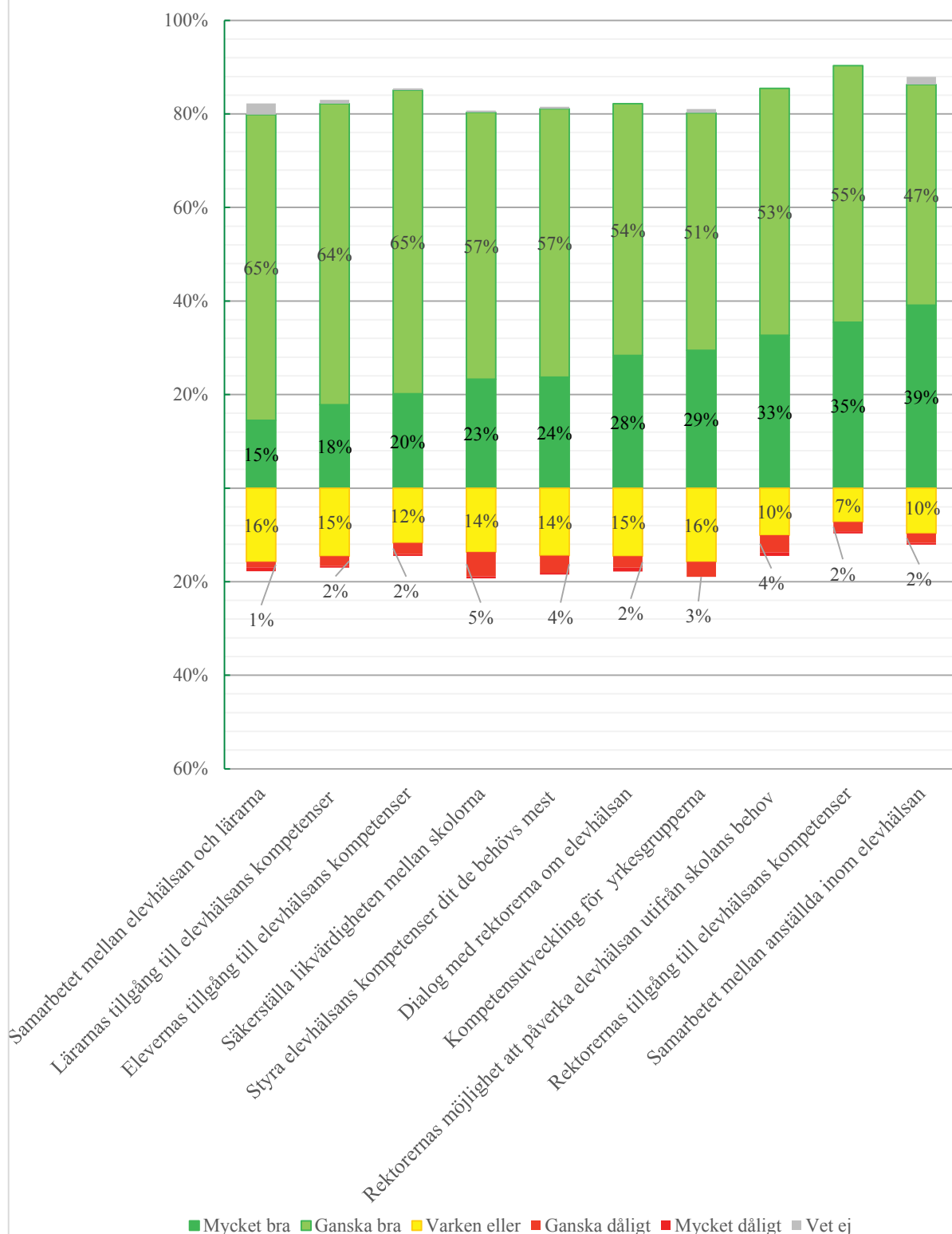
Det är 76 procent av kommunerna som är nöjda med sin organisation av elevhälsan. Bara tre procent svarar att de inte är nöjda medan resterande 21 procent svarar att de delvis är nöjda.

Kommunerna tillfrågades även om hur en rad aspekter som rör samarbete mellan övrig skolpersonal och elevhälsan, tillgång till yrkesgrupperna, likvärdighet mellan skolorna samt kompetensutveckling för elevhälsans yrkesgrupper fungerar med deras organisationsform.

Sammantaget tycker 80-90 procent av kommunerna att dessa aspekter fungerar mycket eller ganska bra med deras organisationsform av elevhälsan. För nästan samtliga områden är det 10-16 procent som tycker att det varken fungerar bra eller dåligt medan enbart två till sex procent svarar mycket eller ganska dåligt.

Den aspekt som flest kommuner tycker fungerar mycket bra är samarbetet mellan anställda inom elevhälsan (39 procent), rektorernas tillgång till elevhälsans kompetenser (35 procent) och rektorernas möjlighet att påverka elevhälsan utifrån skolans behov (33 procent). Det är 90 procent av kommunerna som anser att rektorernas tillgång till elevhälsans kompetenser fungerar mycket eller ganska bra. Dessa åsikter verkar inte påverkas av om elevhälsan är organiserad på förvaltningsnivå eller skolnivå.

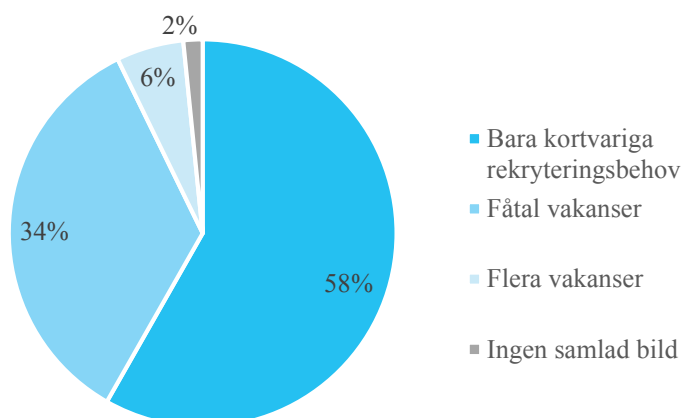
Hur olika aspekter som rör elevhälsan fungerar med kommunens organisationsform av elevhälsan

Vakanser

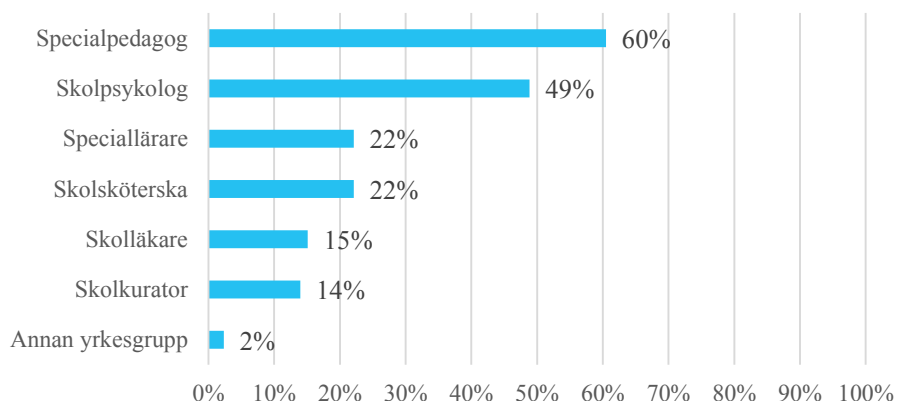
Kommunerna tillfrågades hur rekryteringsbehovet ser ut bland yrkesgrupper inom elevhälsan. Över hälften av kommunerna, 58 procent, har bara kortvariga rekryteringsbehov. Något fler än en tredjedel av kommunerna har ett fåtal vakanser medan sex procent har flera vakanser. Här är det en något högre andel av de större kommunerna (41 procent jämfört med de mindre 30 procent) som svarar att de har ett fåtal vakanser.

Kommuners rekryteringsbehov av yrkesgrupper inom elevhälsan.

Av de fyra av tio kommuner som har ett fåtal eller flera vakanser är specialpedagoger och skolpsykologer de yrkesgrupper som det råder störst brist på. Av kommunerna med vakanser har sex av tio vakanta tjänster för specialpedagoger och nästan hälften för skolpsykologer. Många kommuner med vakanser, 22 procent, söker speciallärare och skolsköterskor. För skolläkare har 15 procent av dessa kommuner vakanser och 14 procent har vakanser för skolkuratorer. Utöver detta uppger två procent av kommunerna med vakanser att de har behov av andra yrkesgrupper inom elevhälsan utöver de ovan nämnda.

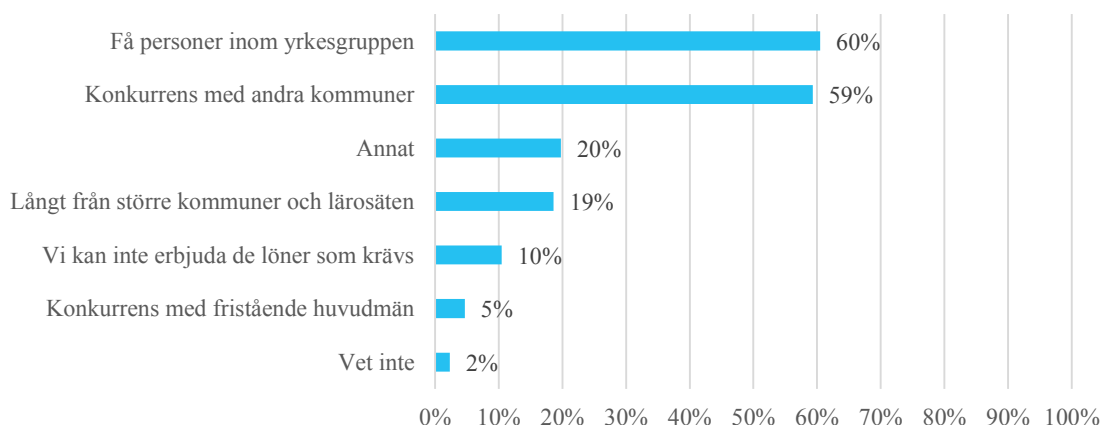
Vakanser bland elevhälsans yrkesgrupper

För att möta behoven med anledning av de vakanta tjänsterna strävar 88 procent av kommunerna med vakanser efter att rekrytera ny personal. I övrigt köper kommunerna in tjänstetimmor för att täcka upp behovet (44 procent) eller försöker använda de befintliga yrkesgrupperna inom elevhälsan på ett bättre sätt (41 procent). Utöver detta anger sju procent av kommunerna att de använder andra metoder för att lösa vakanserna inom elevhälsan.

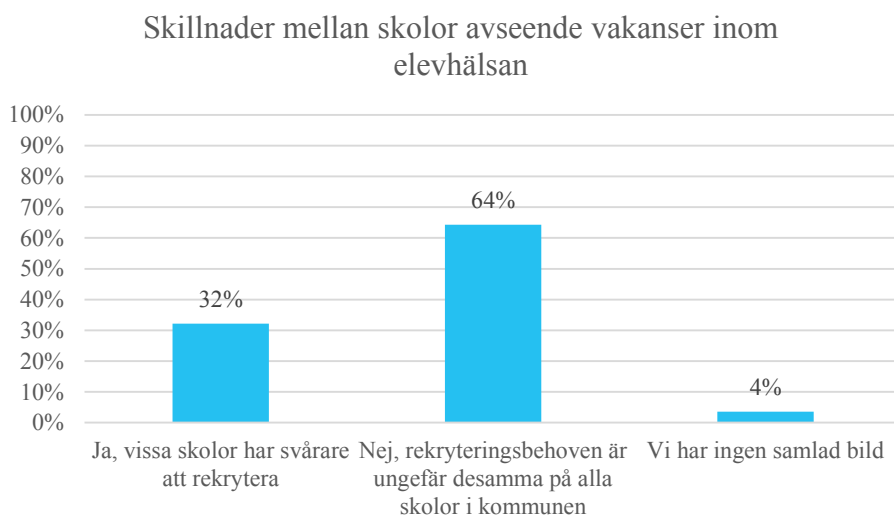
De vanligaste orsakerna, enligt kommunerna, till varför de har vakanser inom elevhälsan är att det finns för få personer inom yrkesgruppen (60 procent) och att de konkurrerar om arbetskraften med andra kommuner (59 procent). Detta kan jämföras med den upplevda konkurrensen från fristående huvudmän där bara fem procent av kommunerna uppger detta som problem. Det är bara en av tio kommuner som anser att vakanserna beror på att de inte kan erbjuda de löner som krävs av yrkesgruppen. Ett större problem är att kommunen ligger långt från större kommuner och lärosäten, vilket 19 procent anger som orsak.

Orsak till vakanser inom elevhälsan

De flesta kommuner med vakanser bland personal inom elevhälsan har ett generellt problem med att rekrytera till samtliga skolor. Det är 64 procent av

dessa kommuner som svarar att rekryteringsbehovet är ungefär detsamma på alla kommunens skolor. Närmare en tredjedel av kommunerna med vakanser (32 procent) uppger att vissa av deras skolor har svårare att rekrytera personal till elevhälsan. Kommunerna med problem att rekrytera till vissa skolor är mycket få, men 19 av dessa 27 kommuner svarar att skolorna med rekryteringsproblem till elevhälsan är glesbygdsskolor, fyra att det är skolor i socioekonomiskt utsatta områden och en att det är skolor där elevhälsan fungerar mindre bra.

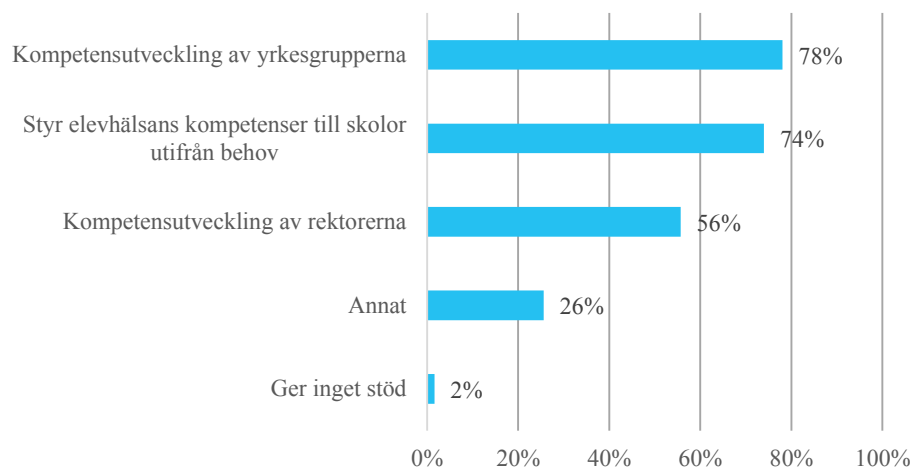

Kommunernas stöd till skolornas arbete med elevhälsan

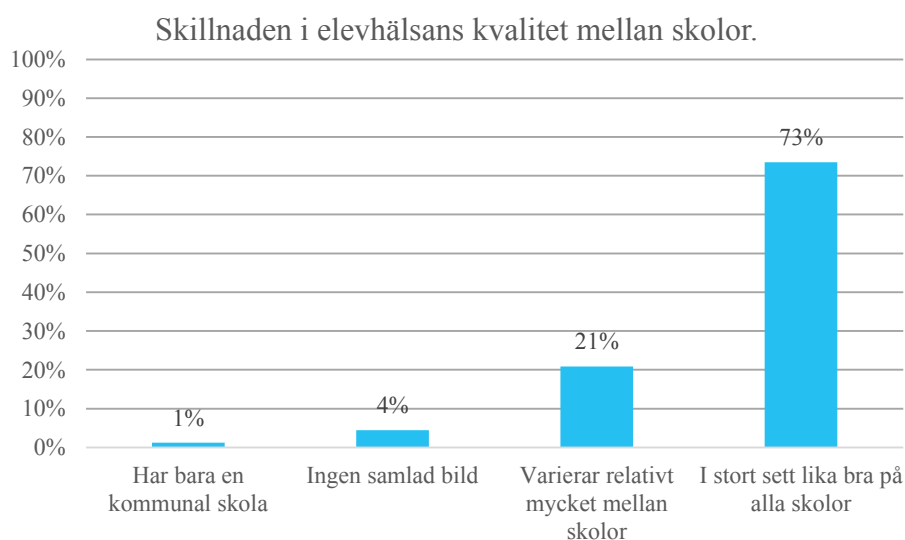
Som ledare för det pedagogiska arbetet på skolan har rektor en central roll för hur elevhälsoarbetet fungerar. Med anledning av detta är det 98 procent av kommunerna som uppger att förvaltningen för en regelbunden dialog med rektorerna om elevhälsan. Av dessa diskuterar 94 procent regelbundet hur elevhälsoarbetet fungerar och 85 procent talar om hur tillgången till elevhälsans yrkesgrupper ser ut på respektive skola.

Lika stor andel kommuner som för en dialog med rektorerna om elevhälsan ger även stöd till grundskolornas arbete med elevhälsan, 98 procent. Det vanligaste är att bidra med kompetensutveckling av yrkesgrupperna inom elevhälsan, vilket 78 procent av kommunerna gör. Nästan lika stor andel, 74 procent, styr från centralt håll elevhälsans kompetenser till skolorna utifrån deras behov. Över hälften av kommunerna, 56 procent, satsar på kompetensutveckling av rektorerna och något mer än en av fyra kommuner ger andra former av stöd.

Stöd till grundskolornas elevhälsoarbete

Kommunerna tillfrågades om hur mycket skillnaden i elevhälsans kvalitet varierar mellan skolorna inom kommunen. De flesta kommuner, 73 procent, svarar att elevhälsan fungerar i stort sett lika bra på alla kommunens skolor medan 21 procent uppger att det varierar relativt mycket mellan skolorna inom kommunen.

Utmaningar inom elevhälsan

Kommunerna ombads gradera vilka utmaningar de såg som störst inom elevhälsan. För att ge en mer överskådlig bild har svarsalternativen ganska och mycket stor utmaning slagits samman samt liten eller ingen utmaning. En mycket låg andel svarar vet ej och därför redovisas inte detta svarsalternativ här även om det utgör en del av andelsberäkningen som uppgår till 100 procent. Svaren är sorterade efter högst andel som svarat ganska stor eller mycket stor utmaning.

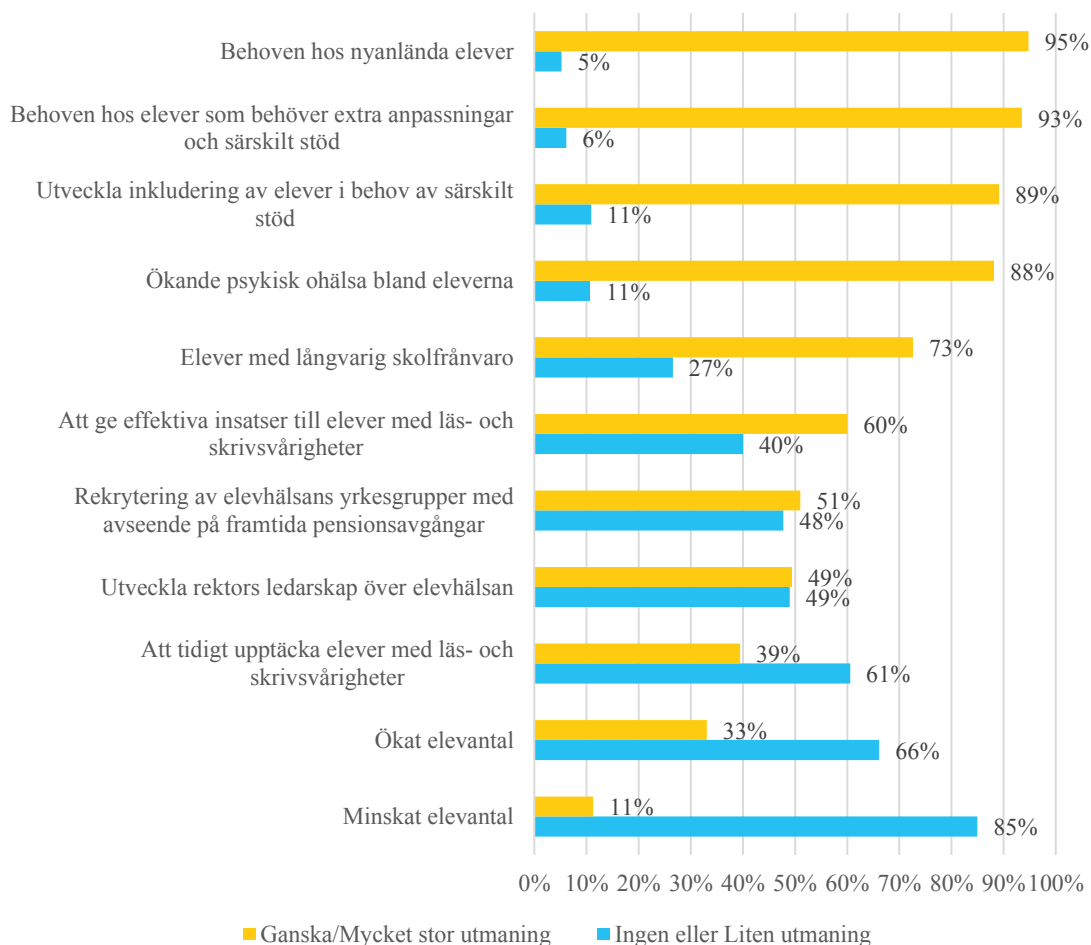
Det framgår tydligt att många kommuner ser det som en ganska eller mycket stor utmaning för elevhälsan att: möta behoven hos nyanlända elever (95 procent), tillgodose behoven hos elever som behöver extra anpassningar och särskilt stöd (93 procent), utveckla inkludering av elever i behov av särskilt stöd (89 procent), bemöta ökande psykisk ohälsa bland eleverna (88 procent), finna lösningar för elever med långvarig skolfrånvaro (73 procent), ge effektiva insatser till elever med läs- och skrivsvårigheter (60 procent) samt att möta upp pensionsavgångar inom elevhälsan genom att rekrytera ny personal (51 procent).

Utöver dessa sex områden där över hälften av kommunerna ser ganska eller mycket stora utmaningar är det en stor andel som ser utveckling av rektorernas ledarskap över elevhälsan (49 procent), att tidigt upptäcka elever med läs- och skrivsvårigheter (39 procent) och ett ökat elevantal (33 procent) som utmaningar.

Omvänt är det en lika stor andel kommuner som anser att det är en utmaning att utveckla rektors ledarskap över elevhälsan som ser detta som en liten utmaning eller inte alls tycker att detta är en utmaning. Över sex av tio kommuner ser ingen eller liten utmaning i att tidigt upptäcka elever med läs- och skrivsvårigheter. Elevantalet, vare sig det minskar eller ökar, är de områden där kommunerna ser minst utmaning för elevhälsan, 66 procent berörs inte så mycket av ökat elevantal och 85 procent berörs inte av minskat.

Det är bara tio fler procentandelar av de mindre jämfört med de större kommunerna som upplever att minskat elevantal är en utmaning, 16 procent jämfört med sex procent. Något större skillnader är det mellan små och stora kommuner för ökat elevantal där en av fyra mindre kommuner upplever detta som en ganska eller mycket stor utmaning medan motsvarande är 43 procent för de större.

Utmaningar inom elevhälsan

Däremot anser sex av tio av de små kommunerna att det är en ganska eller mycket stor utmaning att utveckla rektors ledarskap över elevhälsan. Motsvarande för de större kommunerna är att något färre än fyra av tio (38 procent) ser detta som en betydande utmaning.

Statligt stöd till elevhälsan

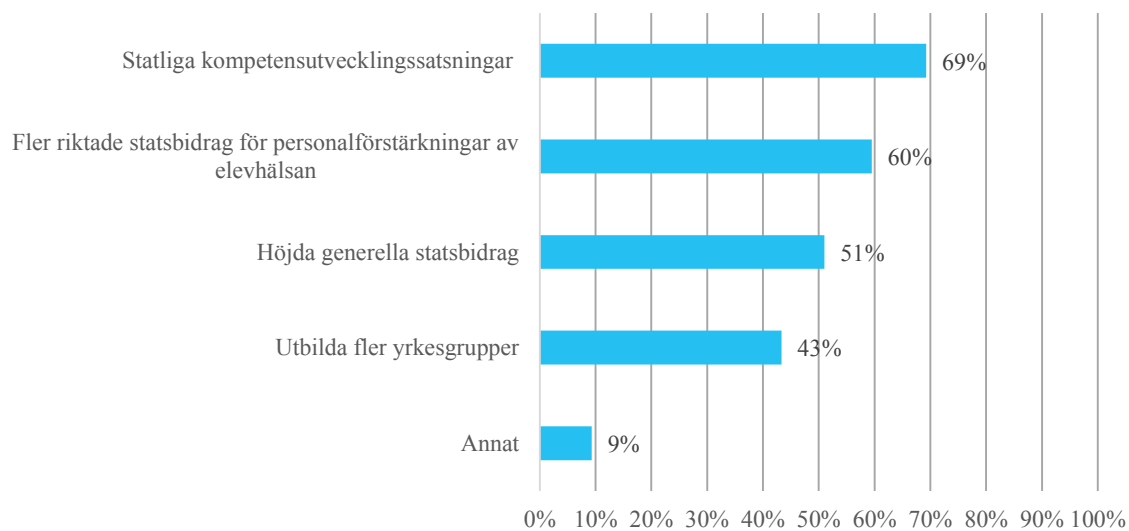
Under perioden 2012-2015 har kommunerna kunnat ansöka om riktat statsbidrag från Skolverket för personalförstärkning inom elevhälsan. En klar majoritet av kommunerna, 68 procent, har fått del av detta stöd. En av fem kommuner har inte ansökt om det riktade statsbidraget och 11 procent har ansökt men inte blivit beviljade.

Kommunerna tillfrågades om vilka satsningar som skulle vara viktigast att staten gjorde för att de skulle kunna förbättra elevhälsan i sin kommun. En majoritet av kommunerna, 69 procent, skulle vilja ha statliga kompetensutvecklingsatsningar. Sex av tio kommuner önskar även riktade statsbidrag för personalförstärkning. Hälften, 51 procent, vill se en höjning av de generella statsbidragen medan 43 procent anser att det behöver utbildas fler inom elevhälsans yrkesgrupper.

Varken vad gäller ansökningar om statligt stöd eller vilket stöd som kommunerna önskar förekommer det skillnader mellan större och mindre kommuner.

Vilket stöd kommunerna önskar från staten

Sammanfattande slutsatser

Undersökningen ger kunskap om hur kommunerna som skolhuvudmän ser på personalsituationen, kvaliteten och aktuella utmaningar inom grundskolans elevhälsa. Kommunerna tycker att deras svar ger en rättvisande bild.

Det förefaller inte ha någon större betydelse för svaren i undersökningen om elevhälsan är centralt eller lokalt organiserad eller en blandning av båda. En majoritet av kommunerna är nöjda med sin organisation av elevhälsan. De bedömer också att rektorerna har en god tillgång till elevhälsans kompetenser, vilket är en viktig förutsättning för att elevhälsoarbetet ska fungera bra.

Kraven på vilka kompetenser det ska finnas tillgång till inom elevhälsan är tydliga i skollagen, men kommunernas förutsättningar att rekrytera alla de yrkesgrupper de behöver varierar. När det gäller personalsituationen uppger en majoritet av kommunerna att de enbart har kortvariga rekryteringsbehov, men många svarar också att de har vakanser. Bland vakanserna är behoven av specialpedagoger och skolpsykologer störst. Vakanser är också relativt vanliga när det gäller speciallärare, skolsköterskor, skolkuratorer och läkare. De flesta kommuner strävar efter att rekrytera de kompetenser de behöver. Det är också vanligt att köpa in tjänstetimmor av yrkesgrupper som kommunen inte lyckats rekrytera eller att försöka använda elevhälsans yrkesgrupper på ett bättre sätt för att kompensera för vakanserna.

De vanligaste orsakerna till vakanserna är, enligt kommunerna, att det finns få personer inom yrkesgruppen och att kommunerna konkurrerar med varandra om den personal de behöver. Bristsituationen när det gäller vissa av elevhälsans personalgrupper är ett problem som kommunerna har svårt att påverka, men där staten skulle kunna bidra, till exempel genom att utbilda fler av de som behövs.

Det är relativt vanligt att kommuner anställer ytterligare yrkesgrupper inom elevhälsan, som inte är reglerade i skollagen, utifrån de behov som finns lokalt. Vanliga yrkesgrupper är talpedagoger och logopedier samt att studie- och yrkesvägledaren ingår i elevhälsosteamet. Vissa yrkesgrupper kan ha särskild betydelse för skolans möjlighet att ge elever med funktionsnedsättning ett bra stöd. Att anställa ytterligare yrkesgrupper är vanligare i större än i mindre kommuner. Kanske har större kommuner bättre möjligheter att ställa specialister från andra yrkesgrupper som en kommungemensam resurs.

Som skolhuvudmän framstår kommunerna som engagerade i att stödja rektorerna och elevhälsoarbetet, något som främjar likvärdigheten mellan skolorna. Nästan alla kommuner uppger att de för en dialog med rektorerna om elevhälsan, att de regelbundet samtalar om hur elevhälsoarbetet fungerar och hur tillgången till elevhälsans yrkesgrupper ser ut. Nästan alla kommuner stödjer också skolornas arbete med elevhälsan. Det vanligaste stödet är att bidra med kompetensutveckling av elevhälsans yrkesgrupper. Därutöver är det mest förekommande att styra elevhälsans kompetenser till skolorna utifrån deras behov. Över hälften satsar även på kompetensutveckling av rektorerna.

En majoritet av kommunerna bedömer att elevhälsoarbetet i stort sett fungerar lika bra på alla kommunala grundskolor, men en femtedel svarar att det varierar relativt mycket mellan skolorna. Det är en utmaning för skolhuvudmannen att säkerställa likvärdigheten.

Nästan alla kommuner ger en samstämmig bild av vilka som är de största utmaningarna inom elevhälsan för närvarande. Det handlar om att möta behoven hos nyanlända elever och hos elever som behöver extra anpassningar eller särskilt stöd, utveckla inkludering samt att möta ökande psykisk ohälsa bland eleverna. Andra stora utmaningar är att finna lösningar för elever med långvarig skolfrånvaro och att ge effektiva insatser till elever med läs- och skrivsvårigheter.

De största utmaningarna är sakfrågor som uppmärksammas mycket både av föräldrar, myndigheter och i media. Nästan alla kommuner har tagit emot fler nyanlända elever under de senaste åren och det ställer krav på att utveckla rutiner och arbetssätt samt rekrytera de kompetenser som behövs för att nyanlända elever ska få en likvärdig skolgång. Att säkerställa att skolan kan stödja alla elevers utveckling mot målen och att de får utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar är centralt. Elever som behöver extra anpassningar eller särskilt stöd måste få ett lika bra stöd i sitt lärande oavsett vilken kommunal skola de väljer och arbetet med inkludering hänger samman med detta.

Elevhälsans arbete ska enligt skollagen främst vara hälsofrämjande och förebyggande. Det handlar inte minst om att skapa en bra lärmiljö, att alla elever får det stöd samt de utmaningar de behöver i sitt lärande. Den ökande psykiska ohälsan kan vara något som skolan behöver möta i samverkan med andra verksamheter, till exempel barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Det kan också behövas en första linjeverksamhet som kan ge barn och ungdomar med lindrig eller måttlig psykisk ohälsa ett stöd som inte ryms inom elevhälsans uppdrag.

Elever med långvarig skolfrånvaro och behovet av att finna lösningar för att bryta frånvaron har lyfts fram alltmer under de senaste åren. Att skolorna har utvecklade rutiner för att åtgärda skolfrånvaro är angeläget, men lika viktigt är skolornas arbete för att främja skolnärvaro samt förebygga skolfrånvaro. Skolfrånvaro kan ha många olika orsaker och är ofta en indikation på psykisk ohälsa.

En majoritet av kommunerna tycker att det viktigaste stödet staten skulle kunna bidra med är kompetensutvecklingssatsningar för elevhälsans personal. Fler riktade statsbidrag för personalförstärkningar och höjda generella statsbidrag är också vanliga svar. En stor grupp kommuner framhåller också att det skulle behöva utbildas fler inom de yrkesgrupper som behövs inom elevhälsan.

En majoritet av kommunerna har fått del av Skolverkets riktade statsbidrag för personalförstärkningar inom elevhälsan, men vissa kommuner har ansökt och inte beviljats. En av fem kommuner har valt att inte ansöka om statsbidraget. SKL kan konstatera att de riktade statsbidragen skulle behöva fungera bättre. De måste vara långsiktiga eftersom utveckling tar tid. Bidragen behöver också bli mer flexibla och fördelas bättre utifrån kriterier som bidrar till ökad likvärdighet mellan kommuner.

Nuläge och utmaningar i elevhälsan

Rapporten bygger på en enkätundersökning till samtliga kommuner om personalsituationen inom grundskolans elevhälsa, skolhuvudmannens stöd till skolorna, kvaliteten och aktuella utmaningar.

Upplysningar om innehållet
Asa, Ernestam, asa.ernestam@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2015
ISBN/Beställningsnummer: ISBN 978-91-7585-248-5
Tryck: LTAB

Beställ eller ladda ner på webbutik.skl.se.